

**ТАҲОРАТИ ҚАЛБ ВА
АҲАМИЯТИ ОН
(ТАЗКИЯИ НАФС)**

[Тоҷикӣ – Tajiki – طاجيکيّه]

Таҳияи: Муҳаммадазиз Раҷабӣ

2013 - 1435

IslamHouse.com

تزكية النفس

«باللغة الطاجيكية»

إعداد: محمد عزيز رجب

2013 - 1435

IslamHouse.com

ТАҲОРАТИ ҚАЛБ ВА АҲАМИЯТИ ОН (ТАЗКИЯИ НАФС)

Ҳамду ситоиш Худованди меҳрубонро ва дуруду саломи Аллоҳ таъоло бар Паёмбари маҳбуб (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ва хонадону ёрони бовафояш.

Аммо баъд:

Парвардигор моро амр кардааст ба покиву таҳорати зоҳир ва зинат додани хеш дар мавотини муъайян, масалан дар вақти намоз:

﴿يَبِيحُ ۞ آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴿٣١﴾﴾ [الأعراف: ٣١]

“Эй фарзандони Одам, дар ҳар намозгоҳ ва ибодатгоҳе худро (бо либоси моддӣ, ки сатри аврат аст ва либоси маънавӣ, ки тақво ҳаст) бишӯшонед ва зинат диҳед”.

Сураи Аъроф 31

Ва ҳамчунин дар таҳорати зоҳир:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ﴿٥﴾﴾

[المائدة: ٦]

“Эй муъминон! Ҳангоме ки барои намоз бапо хестед (ва вузӯ надоштед), рӯйхо ва дастҳои худро ҳамроҳ бо оринҷхо бишӯед, ва сарҳои худро масҳ

кунед, ва пойҳои худро ҳамроҳи бучулақҳои он бишӯед. Ва агар чунуб будед (ва хостед, ки намоз бихонед, ҳама бадани) худро бишӯед”.

Сураи Моида 6

Ва бар ин таҳорати зоҳирӣ фазли азиме подош додааст. Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод) дар фазлу бузургии таҳорату покӣ меғӯяд:

"إذا توضأ العبد المسلم أو المؤمن، فغسل وجهه، خرج من وجهه كل خطيئة نظر إليها بعينه مع الماء، أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل يديه، خرج من يديه كل خطيئة كان بطشتها يده مع الماء، أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل رجليه، خرجت كل خطيئة مشتها رجلاه مع الماء، أو مع آخر قطر الماء، حتى يخرج نقياً من الذنوب"

“Агар бандаи мусалмон ё ки мӯъмин вузӯъ бигирад ва рӯйи худро бишӯяд, ҳар хатое, ки бо чашмонаш анҷом дода буд ҳамроҳи об (оби вузӯъ) аз рӯяш хориҷ мешавад ва ё инки ҳамроҳи охири қатраҳои об. Ва чун дастонашро бишӯяд, ҳар хатое ки бо дастонаш анҷом меод ҳамроҳи об (оби вузӯъ) аз дастонаш хориҷ мешавад ва ё инки ҳамроҳи охири қатраҳои об. Ва чун пойҳояшро бишуст, ҳар хатое ки бо пойҳояш ба он рафтааст, ҳамроҳи об (оби вузӯъ) аз он хориҷ мешавад ва ё инки ҳамроҳи охири қатраҳои об. Ҳатто инки покиза аз гуноҳон берун меояд (аз ин вузӯъ)”.

(Ривояти имом Муслим).

Инак, агар таҳорати зоҳир чунин фазлу аҳамият ва бузургӣ дорад, пас таҳорати ботин ва қулуб муҳимтар ва авлотар аз ин аст, зеро ки мадори аъмол, қабулу радди он, ва савобу иқоб марбут ба он аст. Ва касе ба БИҶИШТ бидуни собиқаи азоб ворид намешавад, магар бо таҳорати қалб:

﴿إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ [الشعراء: ٨٩]

“Балки танҳо касе (наҷот пайдо мекунад), ки бо қалби салим (аз куфру нифоқ ва риёву бемориҳои дигар) ба пешгоҳи Аллоҳ омада бошад”.

Сураи Шуъаро 89

Ва таҳорату покии қалб мисли таҳорати бадан, бо об ва пирохани зебову тоҳир ба даст намеояд, балки бо халос шудан аз авсофи замима ва ороста шудан бо авсофи ҳамидаву зебо ҳосил мешавад.

Масалан халосӣ аз ширк ва фасоди он.

Соҳиби қалби тоҳир аъмоли хешро танҳо ба хотири Аллоҳ анҷом медиҳад, ва аз махлуқ мадху сано ва таъзиму тақдире намехоҳад. Балки ибодати хешро пинҳонӣ ба ҷо овардаву таманно дорад, ки аҳаде бар он огоҳ набошад, ва бар замми ин дар тарсу бим ҳаст, ки насиби махлуқе дар аъмолаш ҷой надошта бошад. Ва чун амалеро анҷом дод, аз худ суол мекунад: Барои чӣ ин амалро анҷом додааст? Ва

чун амалеро тарк намояд, аз нафси худ суол мекунад:
Чаро ин амалро тарк намудӣ?!

Ва соҳиби чунин қалб, агар муҳаббат варзад, ҳатман барои Аллоҳ муҳаббат хоҳад варзид ва чун кинаву душманӣ кард, он ҳам ба хотири Худованд хоҳад буд. Ва дар бахшидану додани чизе ва ё манъи чизе, танҳо ба хотири Аллоҳ онро анҷом медиҳад. Чун ба пеш ҳаракате кард ба хотири Аллоҳ ҳаст ва агар ба пас бозгашт ҳам, ба хотири Аллоҳ ҳаст! Аз бандагиву убудияти мо сиваллоҳ раҳо шудааст, ва намехоҳад, ки дар аъмолаш насибе ва ширке барои ғайруллоҳ бошад. Бандагии хешро ба Аллоҳ таъоло холис кардааст.

Ва ҳамчунин қалби хешро поку тоҳир кардааст, аз таҳкими ғайри Расулulloҳ (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод). Қалби хешро амр кардааст ба пайравӣ ва иқтидо аз Паёмбар (на каси дигаре) дар ақволу аъмол (гуфтору кирдор). Ва аз ҷумлаи гуфтори қалб эътиқод аст. Ва аммо гуфтори забон хабари ончӣ ки дар қалб аст мебошад. Ва аммо кирдори қалб – ирода, муҳаббат, ва ё бад дидан ва ғайра аз паёмдахои он аст. Ва ҳамчунин аъмоли ҷаворих, ки дар ҳама инҳо суннати Паёмбарро ва фармудаҳои ӯро ҳокими хеш қарор додааст. Дар ҳеч масъалаи бузург ва ё кӯчаке дар умури эътиқодӣ ва гуфтору кирдор бар Паёмбар пешдастӣ намекунад. Ҳамчуноне ки Аллоҳ таъоло гуфтааст:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۝﴾ [الحجرات: ١]

“Эй касоне ки имон овардаед, дар баробари Худованд ва паёмбараш (дар ҳеҷ коре) пешдасти макунад”.

Сураи Хучурот 1

Соҳиби қалби тоҳир, қалби хешро нисбати бародаронаш софу беолоиш кардааст, ки бар ҳеҷ неъмате ба онҳо ҳасад намеварзад, балки шоду масрур аст. Зеро медонад, ки дӯст доштани хайру хубиҳо бар мусалмонон аз воҷиботи имон аст, ва агар банда дар ин маврид нуқсоне дорад, пас дар имони хеш нуқсоне дорад. Паёмбар фармудааст:

"لا يؤمن أحدكم، حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه"

“Имон намеорад (имони воҷиб ва комил) ҳеҷ нафаре аз шумо, то он даме ки барои бародараш дӯст надорад, ончиро ки барои хеш дӯст медорад”.

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим).

Ва ҳамчунин бародарони мусалмони хешро таҳқир наменамояд, зеро ки медонад бузургии ин амали бадро дар назди Худованд. Чӣ тавре ки Паёмбар гуфтааст:

"بحسب امرئ من الشر أن يحقر أخاه المسلم"

“Ҳамин қадар шарру бадӣ кифоя ҳаст ба шахс, ки бародари мусалмони худро таҳқир намояд”.

(Ривояти имом Муслим).

Ва ҳамчунин кибру ғурур ба қалби тоҳиращ роҳ надорад, зеро ки фармудаи Паёмбарро медонад:

"لا يدخل الجنة مَنْ كان في قلبه مثقالُ ذرّةٍ من كبر".

“Ба ҷаннат дохил нахоҳад шуд, ҳар касе ки ба андозаи зарра дар қалби худ кибрро дорад”.

(Ривояти имом Муслим)

Ва онҷӣ, ки аз бародарони мусалмонаш сар мезанад ба бехтарин вучуҳ ҳамл хоҳад кард ва гумони бадро ба қалби хеш роҳ намедиҳад, балки барои бародаронаш дар лағзишхояшон узру сабабе мечӯяд.

Ва медонад, ки ин салоҳу некӯии ҳолаш аз миннати Аллоҳ таъолост ва ба салоҳи ҳоли хеш мағрур нахоҳад шуд. Ҳамчуноне ки Аллоҳ фармудааст:

﴿يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ إِسْلَمَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُ عَلَيْكُمْ

أَنْ هَدَانَكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ [الحجرات: ١٧]

“Онон бар ту миннат мегузоранд, ки ислом овардаанд! Бигӯ: Бо исломи худ бар ман миннат магузоред, балки Аллоҳ бар шумо миннат мегузорад, ки шуморо ба сӯи имон овардан раҳнамуд карда аст, агар (дар даъвои имон) рости дуруст ҳастед”.

Сураи Ҳучурот 17

Ҳамчунин, агар аз мусалмоне осори гуноҳ ва маъсият бубинад, оқибати корҳоро ба ёд меорад, ва

низ ба ёд меорад, ки ҳидоят ба дасти ӯ таъолост ва бар нафси хеш аз бадии хотима метарсад. Ба ёд меоварад, ки шояд як замоне дар ҳоли бадтар аз ин инсон будааст:

﴿كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيكُمْ﴾ [النساء : ٩٤]

“Шумо қабл аз ин, ҳамчунин будед, вале Худованд бар шумо миннат ниҳод (ва неъматҳои ҳидоятро насибатон кард)”.

Сураи Нисо 94

Соҳиби қалби тоҳир, дар таҳият ва салом бар бародаронаш пешдастӣ мекунад, гарчӣ дар байни мардум аз онҳо дида мақомаш болотар аст. Зеро медонад, ки таҳият ва салом сабаби вуруди ӯ ба Биҳишт хоҳад буд. Паёмбар фармудааст:

"لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا، ولا تؤمنوا حتى تحابوا، أولا أدلكم على شيء

إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم".

“Ба Биҳишт ворид намешавед, то он даме ки имон наёваред, ва имон нахоҳед овард (имони воҷиб ва комил), то онки бо ҳам муҳаббат наварzed. Оё шуморо ба чизе ки сабаби муҳаббати шумо гардад, далолат накунам?

Саломро байни худ фошу ошкор кунед”.

(Ривояти имом Муслим).

Бародарони худро бо чехраи хандон ва кушода пешвоз мегирад, ва ин амали худро танҳо ба хотири

бандагии Худованд анҷом медиҳад. Ин фармудаи Паёмбарро ба ёд меоварад, ки:

"لا تحقرن من المعروف شيئاً، ولو أن تلقى أخاك بوجهٍ طليقٍ".

“Аз аъмоли неку писандида ҳеҷ якеро ҳақир машумор, ҳатто агар бародари худро бо чеҳраи кушод ва табассум пешвоз бигирӣ (ин ҳам аҷру подоши беандоза дорад)”.

(Ривояти имом Муслим)

Соҳиби қалби тоҳир медонад, ки бо ахлоқи ҳамидаи хеш дараҷаи рӯзадорон ва шабзиндадоронро дарёфт хоҳад кард.

Ва чун қалби хешро поку беолоиш сохт, ҳатман забони ӯ низ мустақим ва дуруст хоҳад шуд, ва ба ҷуз хайру некӯӣ чизи дигаре сухан намекунад. Зеро медонад, ки гуфтораш аз ҷумлаи аъмолаш аст! Ва ин фармудаи Паёмбарро ба ёд меорад, ки:

"مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا، أَوْ لِيصْمِتْ".

“Ҳар кас, ки ба Аллоҳ ва рӯзи Охир имон дорад, пас сухани нек бигӯяд ё ки хомуш бошад”.

(Ривояти имом Муслим).

Медонад, ки забони шахс далели салоҳ ва ё фасоди қалб аст!

Зеро Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод) фармудааст:

"لا يَسْتَقِيمُ إِيمَانُ عَبْدٍ، حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ، وَلَا يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ، حَتَّى يَسْتَقِيمَ

لِسَانَهُ"

“Имони банда дуруст намешавад, то онки қалби ӯ дуруст гардад, ва қалбаш дуруст нахоҳад шуд, то онки забонаш дуруст шавад”.

(Ривояти имом Аҳмад бо исноди ҳасан).

Пас бубин бародари азиз, ки баъзеи мо дар як рӯз чанд маротиба ба таҳорату покии зоҳири хеш тавачҷух кардаву шояд борҳо аз худ суол мекунад: Оё таҳорат дорам ё не?! Ва агар обе ба пирохани ӯ расид, талош мекунад ба дониستاني инки оби тоҳир аст ё на. Зеро ки Аллоҳи мутаъол моро ба покиву таҳорат амр кардааст.

Вале таҳорати ботин ва қалбҳо муҳимтар аз ин аст, пас оё ба қадри кофӣ ба он тавачҷух кардаем? Оё ба қалбу нуфуси хеш боз гаштаву ба таҳорати он аҳамият додаем?! Оё умури байни худ ва байни Аллоҳ таъоло, ва ҳамчунин байни худ ва бандагони Худовандро ислоҳ кардаем?

Бародари азиз, бидон ки саломат ва таҳорати қалб ба даст намеояд, магар бо халосӣ аз ин панҷ чиз: Халосӣ аз ширк, ки зидду нақизи Тавҳид аст. Халосӣ аз бидъат, ки зидду муҳолифи суннат аст. Халосӣ аз шаҳавот, ки муҳолифи амру фармонҳост.

Халосӣ аз ғафлат, ки зидду нақизи зикру ёди Аллоҳ ҳаст.

Халосӣ аз ҳавои нафс, ки муҳолифи таҷрид ва сулуки роҳи ҳақ аст.

Соҳиби ин гуна қалб дар биҳишти ин олам аст, қабл аз вуруд ба биҳишти охират.

Оё гумон кардаӣ, ки ин фармудаи Худованд:

“Ба таҳқиқ, ки некон дар неъматӣ фаровон ҳастанд ва бешақ, ки бадкорон дар азобанд”. (Сураи Инфитор 13-14), танҳо махсуси рӯзи қиёмат аст?

Балки некону хубон дар се дори худ, дар дунёву барзах ва охират, дар неъмат ҳастанд. Ва ҳамчунин бадкорон дар азоби ин дунё ва ҳам барзаҳу рӯзи охир мебошанд.

Пас чӣ неъмат ва лаззате болотар аст, аз лаззати саломатии қалб ва покии нафс ва маърифати Парвардигор ва муҳаббати ӯ таъоло ва амал кардан ба муқтазои амру фармон ва ризову хушнудии ӯ?!

Аллоҳи мутаъол ба соҳибони имон ва амали солеҳ ҳаёти хушу гуворо ваъда кардааст:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنْفَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾ [النحل: ٩٧]

“Ҳар касе, чӣ зан ва чӣ мард амали шоиста анҷом диҳад, ва мӯъмин бошад, ба ӯ (дар ин дунё) зиндагии покиза ва хушоянде мебахшем, ва (дар

охират) подоши ононро тибқи беҳтарин корхояшон хоҳем дод”.

Сураи Наҳл 97

Аз ин ояти карима маълум аст, ки Худованд барои бандагони мӯъмин ва соҳибони аъмоли солеҳ дар ин дунё ҳаёти некӯ подош додааст ва аммо дар дори охират Ал-хусно (беҳтарин подош) ваъда кардааст. Пас онҳо дар ду ҳаёти хеш дар ҳоли гуворо ва некӯ ҳастанд.

Баъзе аз салафи солеҳ, ки чунин лаззатро чашидаанд, гуфтааст: “Тоҳе бо ман чунин лаҳзаҳое мегузарад (аз қурбу унс бо Худованд ва лаззат бурдан аз маърифати асмо ва сифоти Парвардигор), ки меғӯям: Агар аҳли биҳишт дар чунин ҳолат ҳастанд, пас дар ҳаёти гуворое будаанд”.

Ва дигаре меғӯяд: “Дар ин дунё биҳиште ҳаст, ҳар кас ки ба он ворид нашуд, ба биҳишти охират низ ворид намешавад”.

Бародари азиз, аммо мутаассифона дар ин рӯзҳои мо агар касеро аз гуноҳе боз дошти, меғӯяд: Тақво дар қалб аст (Дил соф бошад шудааст)! Вале фаромӯш кардааст, ки ин сухани ҳақро он Паёмбаре гуфтааст, ки дар ҷойи дигар меғӯяд:

"ألا وإن في الجسد مضغَةً، إذا صلّحت صلح الجسد كله، وإذا فسدت فسد الجسد كله، ألا وهي القلب".

“Огоҳ бошед, ки дар ҷасад гӯштпорае ҳаст, ки агар дурусту ислоҳ шуд, тамоми ҷасад дуруст мегардад, ва агар ин гӯштпора вайрону фосид гашт, пас тамоми ҷасад фосиду хароб хоҳад шуд. Бидонед, ки он гӯштпора қалб аст”.

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим).

Дар ин ҳадис Паёмбар ишора кардааст бар инки салоҳу дурустии аъмоли зоҳирии инсон ва парҳез кардани \bar{y} аз муҳаррамот ва ҳамчунин дур гаштанаш аз шубҳаҳо аз салоҳу дурустии қалбаш вобаст аст. Агар қалби \bar{y} софу покиза ва салим бошад, пас тамоми ҷавориҳи \bar{y} тобеъи ин саломати ва покизагӣ хоҳад гашт ва дар натиҷа парҳез аз ҳаром ва дурӣ аз шубуҳот ба вучуд меояд. Ва аммо агар қалб дар асари пайравӣ аз ҳавову ҳавас ва шаҳавот, фосид ва харобу вайрона гашта бошад, пас дар натиҷа амали ҷавориҳ ва ҳаракати дигар аъзо низ ба фасодӣ хоҳад кашид, ки вуқӯъ дар муҳаррамот ва маъсиятҳо ба бор меорад. Ва сабаби ин ҳама, пайравӣ аз ҳавои қалб аст.

(асли мақола баргирифта аз хутбаи шайх Аҳмад Аз-Зумон аст).

Муҳаммадазиз Раҷабӣ